ter diligit:Non enim cum homines diuerso modo pro suis gradibus honoramus timendum est ne personas accipiamus, nonnumquam enim est iudicium inter patrem & filium non æquamus filium patri in honore,sed præponimus si bonam causam habet filium patri in veritate,& sic tribuimus honorē debitū,vt non per dat æquitas meritū.

Tract. 31. e ¶ AVG. Supra dictum est, quòd dominus:ideo velut occulte ascendit ad diē festum, non quia timebat ne teneretur, cui ptās erat, vt non teneretur. Sed vt significarēt etiam in ipso die festo, qui celebrabatur a Iudæis se occultari,& suum esse mysterium: nunc autem apparet potestas quæ putabatur timiditas. Loquebatur enim palam in die festo,ita vt mirarentur turbæ. vnde dicitur. {Dicebāt ergo qui ex Hiero. Nonne hic est quem Iudæi quæ.interfic. Et ecce palam loqui, & nihil ei dicunt. Nouerant enim qua fcitia quærebatur,mirabantur qua potentia non tenebatur. CHRY. Addit autem Euangelista: Ex Hiero.quoniam qui magis potiti erant signis:hi omnes erāt miserabiliores,qui deitatis eius signum videntes maximum : omnia iudicio corruptorum principum permittebant: an non magnum signum insanientes,& quærentes interficere, habere eum in manibus,& repente quiescere? AVG. Igitur non plene intelligētes Christi potentiam: putauerunt esse principum scientiam,q̄ ei pe percerunt.vnde subdunt.{Numquid vere cognouerunt principes quia hic est Christus?} CHRY.Sed ipsi neq; principum sequūtur sententiam:sed aliam proferunt corruptam & propria amentia dignam.vnde subditur.{Sed hunc scimus vnde sit. Christus autem cum ve.ne.scit vnde sit.} AVG. Hæc opinio apud Iudæos non inaniter nata est,inuenimus tamen q̄ scripturæ dixerunt de Christo quoniā nazareus vocabitur, ergo prædixerunt vnde sit. Iudæi etiam dixerunt Herodi quærenti q̄ Christus in Bethleem Iudæ nasceretur,& testimonium etiam propheticum attulerunt. vnde ergo nata est hęc opinio apud Iudęos,q̄ Christus cum venerit, nemo sciat vnde sit,nisi quia vtrumque pronunciauerunt scripturæ,secundum hominem prædixerunt vnde esset, secundū Deū latebat impios,& quærebat pios.Hanc igitur opinionem in eis generauerat,quod per Isaiam dictum est: Generationem eius quis enarrabit?Denique dominus ad vtrumque respondit, & quia nouerant eum vnde esset,& quia non nouerant.vnde sequitur:{Clamabat ergo Iesus docens in templo & dicens.Et me scitis, & vnde sim scitis.hoc ē dicere,& vnde sim scitis,& vnde sim nescitis.vnde sim scitis,Iesus a nazareth, cuius etiam parētes nostis.Solus enim in hac causa latebat virginis partus,quo excepto totum nouerant in Iesu,quod ad hominē pertinet.Recte ergo dixit: Et me nostis, & vnde sim scitis,secundum carnem & effigiem hominis quam gerebat.secundum diuinitatem autem a meipso non veni,sed est verus qui misit me. CHRY. per quod ea quę in mente habebant
Ho. eadem. reuelat,ac si diceret.Non sum de numero eorum qui sine causa venerunt;sed est verax qui misit me, & si verax est in veritate misit, & qui missus est,congruum est veracem esse.Rursus autem ex propriis sermonibus eos capit,quia enim dicebāt. Cum venerit Christus nullus cognoscet vnde est,ostendit etiam inde se Christum esse,quoniam a patre venit, quem ipsi nesciebant. & ideo subdit:
Vltra med. {Quem vos nescitis.} HILA. vj.de Tri. Numquid autem non omnis homo, licet in carne ex Deo natus ſm sensum,cōis opinionis ex Deo est?& quo negat ab his vel seipsum vel vnde ipse sit sciri,nisi id vnde est ad naturæ suę referret auctorem? Nam id quod vnde sit ignoratur,naturam ex qua est dum vnde sit nescitur,ostendit.Ignorari enim vnde sit,nō potest quicquid subsistit ex nihilo, quia hoc ipsum quod non ignoratur ex nihilo ignorationem eius vnde sit,non habet.Ob hoc autem quid sit ipse,nescitur,dum ignoratur a quo sit.non enim confitetur filiū qui negat natum, nec natum intelligit,qui putabit eū esse ex nihilo. CHRY. Vel ignorantiam hic dicit.quæ est per opera,sicut Paulus air. Confitentur se nosse Deum,factis autem negant. Dupliciter autem eos redarguit.Et primum quidem quæ occulte loquebantur, hæc in mediū
Tract. 31. inducit,clamans,vt eos verecundari faciat. AVG. Denique vt ostenderet eis, vnde possent scire, subiecit.Ego scio eū. Ergo a me quærite, vt sciatis eum.Patrem enim nō cognoscit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare.Et si dixero quia nescio eū, erō similis vobis mendax. CHRY. Quod est impossibile, quia enim verax est qui misit,congruum est & eum qui missus est veracē esse, vbiq; autem cognitionem patris soli sibi attribuit,quia a patre est. vnde sequitur:{Et ego scio eum,quia ab ipso sum. HILA. vj.de Tri.

Ho.eadem.

Vltra med.

Quæro autem, vtrū id qđ ab eo est, opus in eo creatiōis, aut natură generatiōis ostē dat?Si opus in eo creationis est, vniuersa quoque quę creantur a Deo sunt. Et quomodo patrem nō vniuersa nouerunt, cum filius eum iccirco, qa ab eo est,non nesciat? Si vero iccirco ei, qa ab eo sit,eum nosse sit proprium, quomodo non hoc ei qui ab eo est, erit proprium.ſ vt verus filius ex natura Dei sit? Habes igitur proprietatē cognitionis de proprietate generationis. Tamen, ne forte id quod ab eo est,aduentus sui tempus heresis inuadere t,continuo subiecit.{Et ipse me misit.} Tenuit ordinem euāgelici sacramenti,natum se professus & missum. AVG. Ab ipso
Tract. 31. inquit sum,quia filius de patre, q̄ autem videtis me in carne,ipse me misit,vbi noli intelligere naturæ dissimilitudinem : sed generantis authoritatem. CHRY. Irritauerunt autem Iudæos ea
Ho.eadem. quæ dicebantur,propter hoc quod dixerat:{Quem vos nescitis, quia profitebant se scire.vnde sequitur:{Quærebant ergo eum apprehendere & nemo misit in eum manus.} Vide furorem eorū inuisibiliter refrenatum:Euangelista vero humanius & humilius loquitur volens,vt ex hoc Christus homo putaretur, non dixit q̄ eos inuisibiliter detinuit:sed subiecit.{Quia nōdū venerat hora ei?.}
Trac.31. AVG. Hoc est,quia nolebat. non enim dominus sub fato natus est,hoc nec de te credendum est, quanto minus de illo per quē factus es?si tua hora voluntas est illius,illius hora quæ est,nisi voluntas sua? Non ergo horam dixit qua cogeretur mori:sed qua dignaretur occidi.

Tract.31 f ¶ AVG. Humiles & pauperes saluos faciebat dominus. vnde dicitur:{De turba autem multi crediderunt in eum.} Turba enim quæ suam ægritudinem cito vidit, etiam illius medicinam sine dilatione cognouit. CHRY. Verumtamē neque in his erat sana
Ho. eadem. fides,sed more multitudinis vulgaria loquebantur.Sequitur enim {Et dicebant, Christus cum venerit, numquid signa plura faciet, q̄ quæ hic facit?} Dicere enim, Christus cum venerit, erat non firmiter credentium,hunc esse Christum. Vel etiam hoc dicere:est ostendere eum non esse Christum, ac si dicāt. Nonne ille cum venerit melior erit,& plura signa faciet.grossiores enim,non a doctri
Tract.31 na,sed a signis inducuntur. AVG. Vel intelligunt. Si duo non erunt,hic est Christus.principes autem insaniebant.Et ideo medi cum non solum non agnoscebant : sed etiam occidere cupiebant. vnde sequitur:{Audierunt pharisęi turbam murmurātem de illo hæc,& miserunt principes, & pharisęi ministros vt apprehenderent eum. CHRY. Multa quidem locutus est supra,sed nihil ta
Ho.eadem. le fecerunt,quod maxime enim eos mordebat, hoc erat q̄ turbę.ſ. Christum glorificabant.Sabbati autē solutio,apparens causa erat, quam scilicet prærendebant, & ipsi quidem non audebant Christū capere,periculum timentes.Ministros autem mittunt tamquā pe
Trac.31. riculis expositos. AVG. Quia ergo non poterant apprehēdere nolentem,missi sunt vt audirent docētem.Sequitur enim: {Dixit ergo Iesus. Adhuc modicum tempus vobiscum sum. CHRY.
Ho.eadem. Verba loquitur humilitatis plena,ac si diceret. Quid festinatis me interficere,paruum expectate tempus. AVG. Quod modo ergo vultis facere,facturi estis:sed non modo,qa nolo.Implere enim
Ho.eadem. debeo dispensationem meā,& sic peruenire ad ꝑssionē. CHRY. Per hoc igitur audaciorem turbam terruit,studiosiorem vero magis auidam faciebat ad audiēdum, quasi paruo tempore derelicto, in quo possent hac doctrina potiri. Non autem dixit simpliciter. Hic sum,sed Vobiscum sum.q.d.Et si persequamini me, non tamē cessabo,quæ sunt pro vobis dispensans, & ea quæ sunt ad salutem docens & monens vos.Quod autem subdit: {Et vado ad eum qui me misit,sufficiens erat eos terrere. THEO. Tamquam patri sit de ipsis conquesturus,quia si missum opprobriis affecerunt:nō est dubium,q̄ & mittenti fecerunt iniuriam.BEDA.Dicit autē: Vado ad eum qui misit me,ac si diceret, reuertens ascēdo ad patrem qui me incarnari præcepit. Illuc se dixit ire a quo numquam recessit.

cessit CHRY.Quòd vero eo indigebant,manifestat per hoc q̄ A
dicit:{Quæritis me,& non inuenietis.} Sed vbi quæsierunt eum Iudæi? Dicit Lucas quoniam plangebant mulieres super eum. probabile autem est & multos alios hoc passos esse, & præcipue cū ciuitas caperetur eos meminisse Christi,& miraculorum eius,& præsentiam eius desi
Tract. 31. derare debuerūt. AV. Vel hic iā resurrectio nem suam prædixit, quia quæsituri illum erāt post resurrectionem compuncti.Noluerunt enim eum agnoscere presentem, & postea quæsierunt cum viderent in eum multitudinem credētem.vnde multi compuncti dixerūt.Quid faciemus? viderunt.n. Christum suo scelere morientem, & crediderunt in Christum suis sceleribus ignoscentem,& quousque biberent sanguinem,quem fuderunt, de sua salute desperauerunt.
Hom.49. CHRY. Deinde ne quis eum per mortem communi modo abiectimet,subiungit.{Et vbi ego sum,vos non potestis venire.Si vero in morte maneret,possent ad eum ire:illuc enim omnes abimus. AVG.Non autem dixit.Vbi ero,sed{Vbi sum.}Semper.n. ibi erat Christus,quo fuerat rediturus,sic redit,vt nos non derelinqueret. Erat enim Christus secundum visibilem carnem in terra,secundum inuisibilem maiestatem in cœlo & in terra.Non aūt
Tra.eodem. dixit.Non poteritis,sed{nō potestis venire.} tales enim tunc erāt qui non possent. Nam vt sciatis,non hoc ad desperationem dictū, & discipulis suis dixit tale aliquid.{Quo ego vado,vos non potestis venire.}Denique hoc Petro exposuit dicens. Quo ego vado,
Ho.eadem. non potes me sequi modo:sequeris autem postea. CHRY. Hæc autem omnia induxit volens eos attrahere. etenim modicum tēpus quod relinquebatur & post recessum ipsum desiderabilem esse,& eum non posse de cætero inueniri,sufficientia erant ad suadendum,vt ad eum accederent.Per hoc autem quod dicit. Vado ad eum,qui misit me,ostendit nullam sibi fieri læsionem ab insidiis eorum,& passionem suam voluntariam sibi esse.passi sunt autem aliquid ipsi Iudæi ad ea,quæ dicta sunt,& quæruntad seipsos quo debeat ire,quod non erat eorum,qui desiderarent ab eo liberari. Sequitur enim.{Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos,quo hic iturus est, quia non inueniemus eum? Numquid in dispersionem Gentium iturus est & docturus Gentes? Sic enim Gentes vocabant quasi exprobrantes,& magna in semetipsis gloriantes. quia. Gentes vbique disseminatæ erant,& imperfecte adinuicem permixtæ.Sed hoc opprobrium postea ipsi sustinuerunt,quia vbique disperſi sunt. Antiquitus autem tota Gens in vnum collecta erat,
Tract.31 sed cum Iudæi vbique terrarum iam Gentibus permixti essent, non diceret.{Quo ego vado,vos non potestis venire:} si per hoc Gentes intellexisset. AVG. Dixerat autem dominus. Quo ego vado de sinu patris.Hoc ergo illi nullo modo intellexerunt:& tamen ex hac occasione salutem nostram prædixerunt, q̄ dominus
Ho.eadem. esset ad Gentes: non præsentia corporis, sed tamen pedibus suis. misit enim ad nos membra,sua,& fecit nos membra sua. CHRY. Non autem dixerunt,q̄ iturus esset ad Gentes lædere eas,sed docere.Iam enim iram submiserant & his quæ dicta erant, credidērāt:Nequaquam autē nisi credidissent quę fisset ad seipsos.{Quis
Hom.50. est hic ser.quē di.quær.me,& nō in.& vbi ego sū,vos nō pot.venire?}
g ¶ CHRY. Cum recessuri essent domum celebrata festiuitate, dominus dat eis viatica ad salutē. vnde dicitur.{In nouissimo
Tract.32. autem die ma.fe.sta. Iesus & cla. di. Siquis sitit, veni.ad me & bi.
Hom. 50. AVG. Tunc enim agebatur festiuitas, quæ appellatur scenophegia.i.tabernaculorum constructio. CHRY.Quæ per septem dies agebatur:prima autem dies & vltima erat celeberrima secundum legem,& hoc significauit Euangelista,cum dixit. In nouissimo die magno festi. Medios autem dies magis ad voluptatem consumebant. Ideo ergo prima die hoc eis non dixit,sed neque secunda,aut tertia,ne ea quæ dicebantur deperirent,eius voluptati vacantibus. Clamat autem propter turbæ multitudinem. THEO.
Hom.50 Simul quidem,vt audibilis fieret,atque vt confidentiam largiret, & quia neminem formidabat. CHRY. Dicit autem:{Siquis sitit.}ac si diceret. Neminem necessitate & violentia attraho, sed
Tract.32. siquis habet desiderium multum,hunc ego voco. AVG. Est enim sitis interior,quia est homo interior. Constat autem plus amare hominem interiorem,quàm exteriorem.Si ergo sitimus,veniam
Hom.50. non pedibus,sed affectibus,nec migrando,sed amando. CHRY. Quia enim de intellectuali loquitur potu,ostendit per hoc q̄ post inducit. {Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flu. de ven. eius fluent aquæ viuæ.}Sed vbi hoc dicit scriptura, nusquam. Quid
gitur? {Qui credit in me,sicut dicit scriptura,} hic subdistingue

tis,& vbi ego sum, vos non potestis venire. Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos Quo hic iturus est,quia non inueniemus eū? Numquid in dispersionem gentium iturus est, & docturus gentes? Quis est hic sermo,quem dixit,quæritis me,& non inuenietis; & vbi sum ego, vos non po- B
testis venire?

minis?beniuolentia, qua vult consulere proximo. Bibunt ergo q̄ credunt in domino.si autem putat qui quod bibit soli ipsi debet sufficere,non fluit aqua viua de ventre eius. Si autem proximo sestinat consulere:ideo non siccatur,quia manat.GREG.super Eze
Homil. 10. chielem.Cum enim a mente fidelium sanctæ prædicationis verba defluunt,quasi de mente credentium aquæ viuæ flumina decurrunt. ventris autem viscera quid sunt aliud nisi mentis interna.i. recta intentio,sanctum desiderium,humilis ad Deum,pia ad proximum voluntas? CHRY. Dicit autem flumina,& non flumē,
Homil. 50. copiositatem & vbertatem gratiæ occulte insinuans. Viuentem autem aquam dicit,ingentem semper.Spiritus enim gratia cum in mentem intrauerit & firmata fuerit omni fonte magis manat, & neque deficit,neque euacuatur,neq; stat: videbit quis utique hoc ad sapientiam Stephani,ad Petri linguam,ad Pauli fluxum inspiciens. Nihil enim eos detinebat,sed sicut flumina multo impetu delati:omnia secum trahentes abibant. AVG. Ad qualem autē
Tract. 32. potum dominus inuitasset:exposuit euangelista & dixit:{Hoc autem dixit de spiritu,quem accepturi erāt credentes in eum. Quę dicit spiritum, nisi spiritum sanctum?nam vnusquisque homo habet in se proprium spiritum. ALCV.Spiritum autem sanctum ante ascensionem Apostolis promisit:post ascensionem in linguis igneis dedit. Inde dicit: Quem accepturi erant credentes in eum.
Tra.32. AVG.Erat ergo spiritus Dei:sed nondum in eis erat, qui crediderant in Iesum.Ita enim disposuit non eis dare spiritum istum, nisi post resurrectionem suam.vnde sequitur. {Nondū enim erat spi.da.quia nondum Iesus erat glori. CHRY. Apostoli quidē
Hom.50. prius spiritu eiiciebant dæmonia,sed ea quæ a Christo est potestate,quando enim mittebat eos,non dicitur:Dedit eis spiritum sanctum,sed dedit eis potestatem. De prophetis autem ab omnibus confessum est,quòd spiritussanctus eis dabatur, sed hæc gratia a
Cap.20. terra defecerat. AVG.4.de Tri. Sed quomodo & de Ioanne Baptista dictum est.Spiritusancto replebitur ab vtero matris suæ,& spiritusancto repletus Zacharias inuenitur, vt de illo talia dicerēt:& spiritusancto Maria,vt talia de domino prædicaret: spiritusancto Symeon,& Anna,vt magnitudine Christi paruuli agnoscerent.Quomodo ergo intelligitur,nisi quia certa illa spiritussancti datio:post clarificationem Christi futura erat,qualis numquam antea fuerat?habitura erat quandam proprietatem in ipso aduentu,qualis antea numquam fuit.Nusquam enim legimus linguis,quas non nouerant homines locutos veniente in se spiritu-
Tract.32. sancto,sicut tunc factum est,cum oporteret & eius aduentum signis sensibilibus demonstrari. AVG.super Ioannem.Cum ergo & modo accipiatur spiritussanctus,quare nemo loquitur linguis omnium Gentium?quia iam ipsa ecclesia linguis Gentium loquitur in hac qui non est,nec modo accipit spiritumsanctum. Si amas vnitatem etiam tibi habet quisquis in illa aliquid habet.Tolle inuidiam,& tuum est quod habeo.Liuor separat,charitas iungit.Ipsam habeto,& cuncta habetis,quia sine ipsa nihil proderit quicquid habere potueris.Charitas autem Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritumsanctum,qui datus est nobis. Quare ergo dominus post resurrectionem suam spiritumsanctum dare voluit? vt.ſ.in resurrectionem nostram charitas flagraret ab amore sæculi separaretur,& tota curreret in Deū. Qui enim dixit.{Qui credit in me,veniat & bibat,& flumina de ventre eius fluent aquę viuæ. Vitam æternam promisit,ubi nihil timeamus,vbi non moriamur,quia ergo tale est quod promisit spiritussancti charitate feruentibus: ideo ipsum spiritum noluit dare, nisi cum esset glorificatus,vt in suo corpore ostenderet uitam,quam modo non habemus,sed in resurrectione speramus. AVG. contra Faustum. Si
Li.32.c.17. itaque hæc causa erat,ut nondum daretur spiritussanctus,quia nō dum erat Iesus glorificatus,proculdubio clarificato Iesu iam causa erat,ut statim daretur. Cataphriges autem se promissum paraclitum suscepisse dixerunt: & hinc a fide catholica deuiarunt.

Manichæi.

Manichæi etiam quæ de promissione spiritussancti dicuntur, de Manichæo asserunt esse prædictum, tamquam. s. antea non fuerit spiritus datus. C H R Y. vel aliter: Gloriam Christi crucem vocat, quia enim inimici eramus, donum autem non inimicis, sed amicis datur. oportebat prius offerri hostiam, & inimicitiam in carne dissolui, & tunc factos Dei amicos susçipere donum.

g ¶ A V G. Cum dominꝰ inuitasset credentes in se ad potandum spiritum sanctũ, nata est de illo in turba dissentio. vnde dicitur. {Ex illa ergo hora tu. cum au. hos ser. eius dicebant: hic est vere Propheta. THE. Qui. s. expectabatur. {Alii. s. populus dicebãt, hic est Christus. ALCV. Iam isti sitim illã spiritualiter haurire cœperant. iam sitim infidelitatis deposuerant. alii in suæ infidelitatis ariditate permanebant, de quibus subditur. {Quidam autem dice. Nũquid a Galilæa venit Christus? Nõne scri. di. qꝫ ex semine Da. & de Beth. ca. vbi erat Da. Christus ve. Nouerãt enim qd de Christo prædixissent Prophetæ, sed ignorabant omnia in ipso impleta fuisse, & qui nouerant in Nazareth nutritum, natiuitatis locum non attendebant, nec prophetiam, quam legerant in eo completam credebant.

Ho. eadem. C H R Y. Sed esto: locum natiuitatis ignorabant, num etiam genus ignorabant? quoniam ex domo & familia Dauid natus erat. Quare igitur dicebant: {Nonne ex semine Dauid ve. Christus?} Sed & hoc obumbrare volebant, per educationem in Nazareth, omnia malicioſe loquentes, vnde non accedunt ad Christum quę rentes, quomodo scripturæ dicunt, qꝫ a Bethleæm oporteat venire Christum: tu autem ex Galilæa venisti, sed omnia malitiose loquuntur. Et quia non diligenter attendebant his quæ dicebantur, neque discendi gratia, propter hoc nihil eis Christus respondit.

Nathanaelem autem dicẽtem, A nazareth poreſt aliquid boni eſſe? laudauit vt vere Israelitã, quia veritatis erat inquisitor, & omnia vetera diligenter edoctus. Sequitur. {Dissensio itaque facta est propter eum in turba. T H E O. Non in principibus: nam principes vnius voluntatis erant, vt videlicet non eum reciperent sicut Christum. Qui ergo magis moderati erant in malitia, verbis tantum gloriæ Christi aduersabantur, qui vero peiores erant manus etiam apprehendere eum, sed nemo misit super eum manus.

Venerunt ergo ministri ad Pontifices, & Pharisæos, & dixerunt eis illi: Quare non adduxistis illum? Respondentes ministri: Numquam sic locutꝰ est homo: sicut hic homo loquitur. Respondent ergo eis Pharisæi: Numquid & vos seducti estis? Numquid ex principibus aliquis credidit in eum, aut ex Pharisæis? Sed turba hæc quæ non nouit legem, maledicti sunt. Dixit Nicodem' ad eos: ille qui venit ad Iesum nocte, qui vnus erat ex ipsis: Nũ quid lex nostra iudicat hominẽ, nisi prius audierit ab ipso & cognouerit quid faciat? Respondent & dixerunt ei: Numquid & tu Galilæus es? Scrutare scripturas, & vide quia a Galilæa Propheta non surgit. Et reuersi sunt vnusquisque in domum suam.

CAP. VIII.

Iesus autem perrexit in montem Oliueti, & diluculo iterum venit in templum, & omnis populus venit ad eũ, & sedens docebat eos. Adducunt autem Scribę, & Pharisæi mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei: Magister, hæc mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant tentantes eum, vt possent accusare eũ. Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terram. Cum ergo perseuerarent interrogantes, erexit se, & dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autẽ hæc, vnus post vnum exibant, incipientes a Senioribus, & remansit solus Iesus: & mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus dixit ei. Mulier, vbi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnauit? Quę dixit: Nemo domine. Dixit ei Iesus. Nec ego te condemnabo. Vade & iam amplius noli peccare.

b Iterum ego locutus est eis dicens. Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.

latine misericordia. Natura quoque olei mysterio aptissime congruit: superfertur enim omnibus liquoribus, & sicut ait Psalmista. Miserationes eius super omnia opera eius. Sequitur. {Et diluculo iterum venit in templum. } vt. s. misericordiam eum incipiente noui testamenti lumine, fidelibus in templo videlicet suo pandenda; prædemandque signaret. Quòd enim diluculo redibat: exortũ nouę gratię designat. BEDA. Significatur autem qꝫ postquam p gratiam cœpit inhabitare in templo suo, idest in ecclesia, ex oibus Gentibus crediderunt in eum. vnde sequitur. {Et omnis populus veniebat ad eum, & sedens docebat eos. } ALCVI. Sessio humilitatem incarnationis insinuat. Sedente ergo domino ad eum venit populus, quæ postquam per susceptam humanitatem visibilis apparuit, cœperunt eum multi audire, & in eum credere, quem per humanitatem sibi proximum meminerant. Mansuetis autem, & simplicibus se nomen domini admirantibus, Scribæ & Pharisæi interrogant, non vt discant, sed vt veritati laqueos nectant. vnde sequitur. {Adducunt autem Scribæ & Pharisæi mulie. in adulte. deprehen. & statu. eam in medio, & dixe. ei. Magister, hæc muli. deprę. est modo in adulterio. } A V G. Animaduerterant enim eũ nimium esse mitem. De illo quippe fuerat ante prædictum. Procede & regna, propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam. Ergo actulit veritatem vt doctor, mansuetudinem vt liberator, iustitiam vt cognitor. Cum loqueretur veritas agnoscebatur, cum aduersus inimicos non moueretur, mansuetudo laudabatur. In tertio ergo iustitia. s. scandalum posuerunt. Dixerunt enim apud seipsos. Si eam dimitti censuerit, iustitiam non tenebit. lex enim quod iniustum erat, iubere non poterat: & ideo legem inducunt dicentes. {In lege autem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. vt autem mansuetudinem non perdat, in qua iam populis amabilis factus est, eam dimitti debere dicturus est. vnde eius sentẽtiam requirunt dicentes. {Tu ergo quid dicis? Hinc nos inueniemus ad accusandum occasionem, & reum faciemus tamquam legis præuaricatorem. } vnde Euangelista subdit. {Hæc autem dicebant tẽ. eum, vt posset accu. eum. Sed dominus in respondendo, & iustitiã seruaturus est, & a mansuetudine non recessurus. Sequitur enim. {Iesus autem incli. se deorsum digi scribe. in terra. } A V G. de Con. Euan. Tamquam illos tales in terra scribendos significaret, non in cœlo, vbi monuit discipulos, vt se scriptos esse gauderent, aut qꝫ se humiliando quod capitis inclinatione monstrabat, signa in terra faceret, aut qꝫ iam tempus esset, vt in terra quæ fructum daret, non in lapide sterili, sicut antea lex eius conscriberetur. ALCVI. Per terram enim cor humanum ostenditur, quòd bonarum, vel malarum actionum soleat reddere fructus. per digitũ autem qui articulorum compositione flexibilis est, sublimitas discretionis ex primitur. Nos ergo instruit, vt cum quælibet mala proximorum conspicimus, nõ statim ea temere damnemus: sed prius ad conscientiam cordis humiliter reuersi, digito discretionis ea solicite disquiramus. B E D A. Quantum etiam ad historiam pertinet, per hoc qꝫ digito scripsit in terra. illum se fore monstrauit, qui quondam legem in lapide scripsit. Sequitur: {Cum autem perseuerarent interrogantes eum, erexit se. A V G. Non dixit, non lapideturus me contra legem dicere videretur. Absit autem vt dicere t, lapidetur. venit enim non perdere quod inuenerat: sed quærere quod perierat. Quid ergo respondit? {Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Hæc vox iustitiæ est, puniatur peccatrix, sed non a peccatoribus, impleatur lex, sed non a præuaricatoribus legis. GREG. 14. Moral. Qui enim prius semetipsum non iudicat, quid in alio rectum iudicet, ignorat. Et si nouit etiam per auditum: recte tamen aliena merita iudicare nõ valet, cui conscientia innocentiæ propriæ nullam iudicii regulam præbet. A V G. Cũ ergo eos telo iustitiæ percussisset, nec dedignatus est cadentes attendere, sed auertit ab eis obtuitum. vnde sequitur. {Et iterũ se inclinans scribe. in terra. ALCVI. Potest etiam intelligi fecisse hoc dominus iuxta consuetudinem, vt quasi aliquid agens, vultu intendens in aliud, liberam eis exeundi facultatem daret. in hoc etiam figurate admonet, vt & priusquam peccantem fratrem corripiamus, & post adhibitam correctionem diligenter perpendamus, vtrum ipsis peccatis, de quibus alium castigamus, aut in aliis obnoxiis simus. A V G. Sic igitur illi voce iustitiæ tãquam telo percussi sese inspicientes, & reos inuenientes: vnus post vnum omnes recesserunt. & hoc est quod subditur. {Audientes autem hæc, vnus post alium exibant, incipientes a Senioribus. } GLO. Qui forte magis rei erant, vel magis culpas suas cognoscebãt. A V G. Relicti sunt autem duo: miseria & misericordia: nam sequitur. {Et remansit solus Iesus, & mulier in medio stans. Credo, territa illa mulier: ab illo se puniendam sperabat, in quo peccatũ inueniri non poterat. Ille autem qꝫ aduersarios eius reprehendebat lingua iustitiæ, leuans in illã oculos mansuetudinis interrogauit eam. vnde sequitur. {Erigẽs se autẽ Iesus, dixit ei. Mulier, vbi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnauit? quæ dixit. Nemo domine. } Audiuimus supra vocem iustitiæ, audiamus nũc mansuetudinis: nam sequitur. {Dixit ei Iesus: Nec ego te cõdemno. } a quo te forte condemnari timuisti, quia in peccatum non inuenisti. Quid est domine. Faues ergo peccatis? non plane: attende quod sequitur. } {Vade & amplius noli peccare. } Ergo & dominus damnauit, sed peccatum, non hominem: nam si peccatorum auctor esset, diceret. Vade & viue vt viside meq liberatione esto secura. Ego te quantumcumque peccaueris, etiam a gehenna & inferni tortoribus liberabo, non hoc dixit. Intendant ergo qui amant in domino mansuetudinem, & timeant veritatem. Etenim dulcis & rectus dñs.

b ¶ ALCVI. Quia mulierem absoluit a crimine, ne aliqui dubitarent, an ille quem videbant verum hominem: posset peccata dimittere, dignatur ipse apertius suæ diuinitatis potentiam demonstrare. vnde dicitur. {Ite. er. Io. est eis. dicens: {Ego sum lux mundi. } BEDA. vbi aduertendum est, quia non ait. Ego sum lux Angelorum, vel cœli, sed lux mundi. i. hominum in tenebris commorantium, secundum illud: Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent. CHRY. vel aliter. Quia superius Galilæam ei afferebant, & quasi de quodam Prophetarum de eo dubitabant, voluit ostendere, quoniam non vnus Prophetarum est, sed dominator orbis terrarum. vnde dicitur. { Iter. lo. est eis. Ie. dicens: {Ego sum lux mundi, non Galilææ, neque Palestinæ, neque Iudææ. A V G. Manichæi solem istum oculis carnivisibilem Christum dominum esse putauerunt, sed ecclesia catholica improbat talem commentum. Non est enim dominus Christus sol factus, sed per quem sol factus est. Omnia enim per ipsum facta sunt, & propter nos sub Sole factum est lumen, quod fecit solem: carnis nube tegitur, non vt absconderetur, sed vt temperetur: Loquens ergo per nubẽ carnis lumen indeficiens, lumẽ sapiẽtię ait hominibus. { Ego sum lux mundi. } THEO. Vteris autem aduersus. Nestorium hoc præsenti sermone: non enim ait. Quoniam in me est lux mundi, sed ego sum lux mundi. Ipse namque qui homo videbatur, idem & filius Dei, & lux mundi erat, non sicut nugabatur Nestorius, in simplici homine Dei filius habitabat. A V G. Abstulit autem te ab oculis carnis, & reuocauit ad oculos cordis in hoc qꝫ subdit. {Qui se. me, non ambu. in tene. sed haber lu. vi. Non enim sufficit dicere. Habebit lumen, sed addidit. {Vitæ. } hæc verba domini cũ verbis Psalmi concordant. In lumine tuo videbimus lumen, quoniã apud te est fons vitæ. in istis visibus corporalibus aliud est lumen, & aliud fons. Fontes fauces quærunt, lumen oculi. apud Deum qđ lumen est, hoc est fons. Qui tibi lucet. vt videas, ipse tibi manat vt bibas, quod promisit, futuri temporis verbum posuit. In eo qđ facere debemus, præsens tempus posuit. Qui sequitur, inquit, habebit modo per fidem, post habebit per speciẽ. Sequere istum solẽ visibilem si ipse tendis ad occidentem quo & ille tendit, & si volueris tu illũ deserere, ipse te deseret in occasu. Deus tuus vbique est totus. si non ab illo facies casum: numquam a te ille faciet occasum, tenebræ satis metuendæ sunt morum, non oculorũ, & si oculorũ, non exteriorũ sed interiorũ. vnde discernitur non album, & nigrũ, sed iustum & iniustum. CHRY. Intellectualiter enim dixit. Non ambulat in tenebris, idest non manet in errore. Hinc & Nicodemum laudat & ministros, & ipsos occulte insinuat, dolos complicantes, qui in tenebris, & errore sunt, sed lucem non sperabunt.

c ¶ CHRY.

Hom. 50. Trac. 33. Hom. eadẽ. Tract. eodẽ. Ho. eadem. Tract. eodẽ. Hom. 51. Tract. eodẽ. Hom. eadẽ. Tract. eodẽ. Hom. eadẽ. Tract. eodẽ. Hom. eadẽ. Tract. eodẽ. Hom. eadẽ. Tract. eodẽ. Hom. eadẽ. Tract. eodẽ. Cap. 1. in fi. Hom. eadẽ. Tract. eodẽ. Ho. eadem. Tract. eodẽ. Hom. eadẽ. Tract. eodẽ. Cap. 15. Tract. 33. Lib. 4. c. 10. Tract. 33. Tract. 34 Ho. eadem. Tract. 34 Trac. 33. Tract. 33.